

Η ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΑΝΑΚΤΟΡΙΚΗ ΚΡΗΤΗ: ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑ

Καλογεράκης Μιχαήλ

Εργασία εξαμήνου του μαθήματος: Το Αιγαίο και η Μεσόγειος κατά την 2^η Χιλιετία.

Καθηγητής: Α. Βλαχόπουλος

2022

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

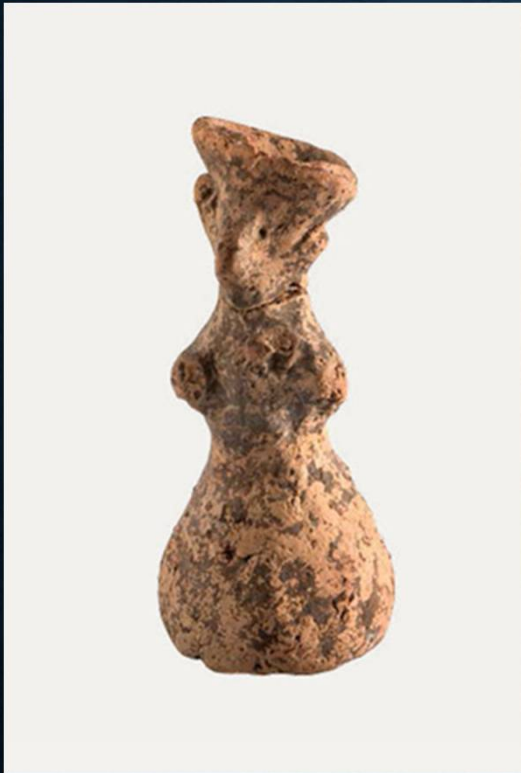
- ❖ Δεν υπάρχουν ιστορικές πηγές και έτσι τα δεδομένα προέρχονται μόνο από την αρχαιολογική έρευνα.
- ❖ Δεν έχουν σωθεί ενδύματα από την μινωική εποχή.
- ❖ Ελλιπής έρευνα και δυσκολία χρονολόγησης των ευρημάτων.
- ❖ Τα δεδομένα δεν μας πληροφορούν για όλες τις κοινωνικές τάξεις.

ΠΡΟΑΝΑΚΤΟΡΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

- ❖ Ευρήματα: ανθρωπόμορφα ρυτά, σφραγίδες, ειδώλια.
- ❖ Τα δεδομένα είναι πάρα πολύ λίγα.

ΕΝΔΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΡΟΑΝΑΚΤΟΡΙΚΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

- ❖ Κωδωνόσχημη φούστα
- ❖ Περικόρμιο
- ❖ Καπέλο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

1. Ήδη από την ΠροΑν έχουν εμφανιστεί οι κύριοι ενδυματολογικοί τύποι που θα κυριαρχήσουν στην ανακτορική εποχή.
2. Μέχρι το τέλος της περιόδου έχει επιτευχθεί η σύνδεση του κοινωνικού με το γενετικό φύλο. Δηλαδή, ενώ στις αρχές της ΠροΑν εποχής η απεικόνιση του γυναικείου φύλου γίνονταν με την απόδοση των ανατομικών χαρακτηριστικών, με το τέλος της την θέση αυτή παίρνει το ένδυμα.
3. Η γυναικά αποκτά μεταφυσικό χαρακτήρα και ενεργό θέση στον θρησκευτικό χώρο.

ΠΑΛΑΙΟΑΝΑΚΤΟΡΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

- ❖ Κύρια ευρήματα: πήλινα ειδώλια που βρέθηκαν σε Ιερά Κορυφής.
- ❖ Περίοδος κοινωνικής κινητικότητας, ρευστότητας, έντονου ανταγωνισμού και προβολής.
- ❖ Εποχή διαμόρφωσης του ανακτορικού τρόπου οργάνωσης της κοινωνίας και σταδιακή ιεράρχηση του πληθυσμού.
- ❖ Ανάπτυξη την υφαντουργίας.

ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ

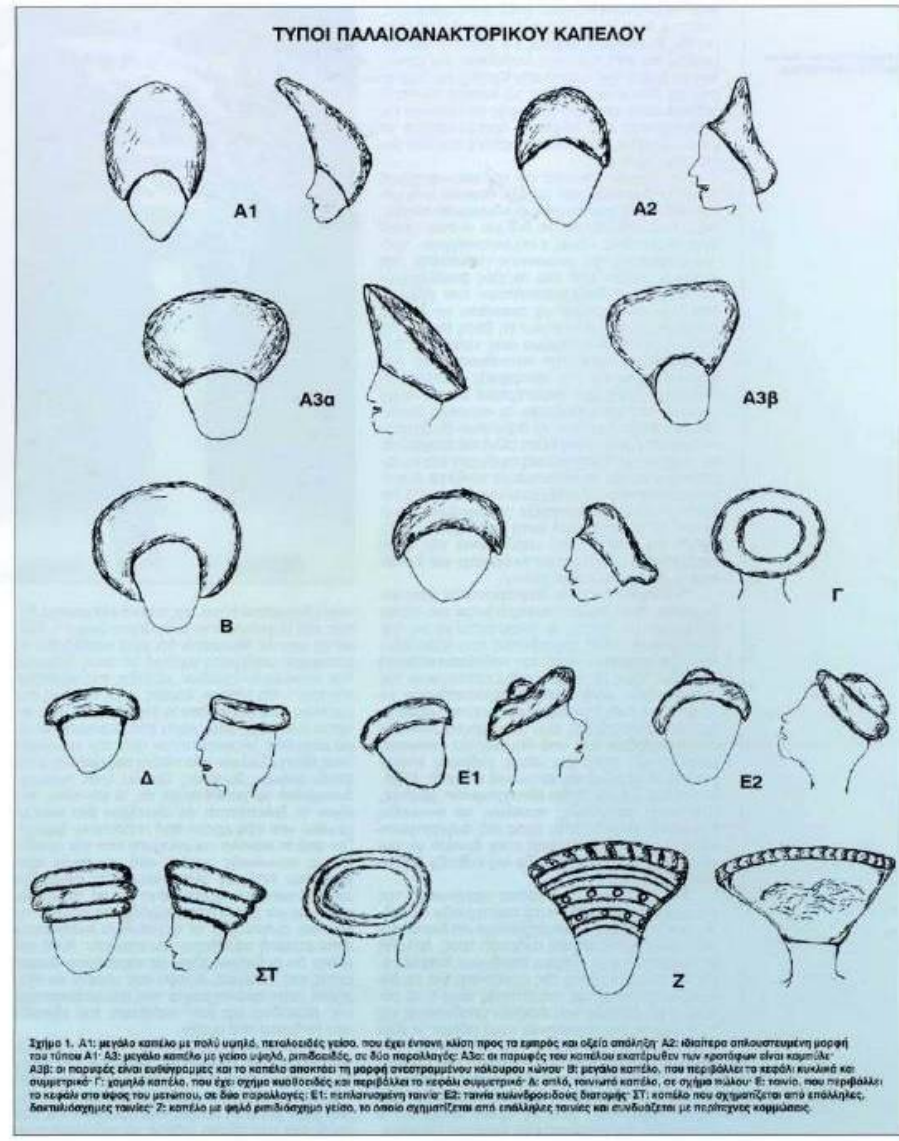
Α) Φούστα: Α1.Κωδωνόσχημη Α2 πτυχωτή
Α3. φούστα από δέρμα ζώου ή φλοκιαστό ύφασμα.

Β) Περικόρμιο: Β1. απλό περικόρμιο Β2.περικόρμιο
τύπου **Collar Medicis**: με τριγωνική απόληξη στο
στήθος, και υπερυψωμένο γιακά στον αυχένα

Γ) Ζώνη: Γ1. μακριά κυλινδροειδής, Γ2. ταινιωτή, Γ3.
πεπλατυσμένη. Οι ζώνες αυτές συνήθως πέφτουν
μπροστά στην φούστα και μερικές φορές και
διακόσμηση.

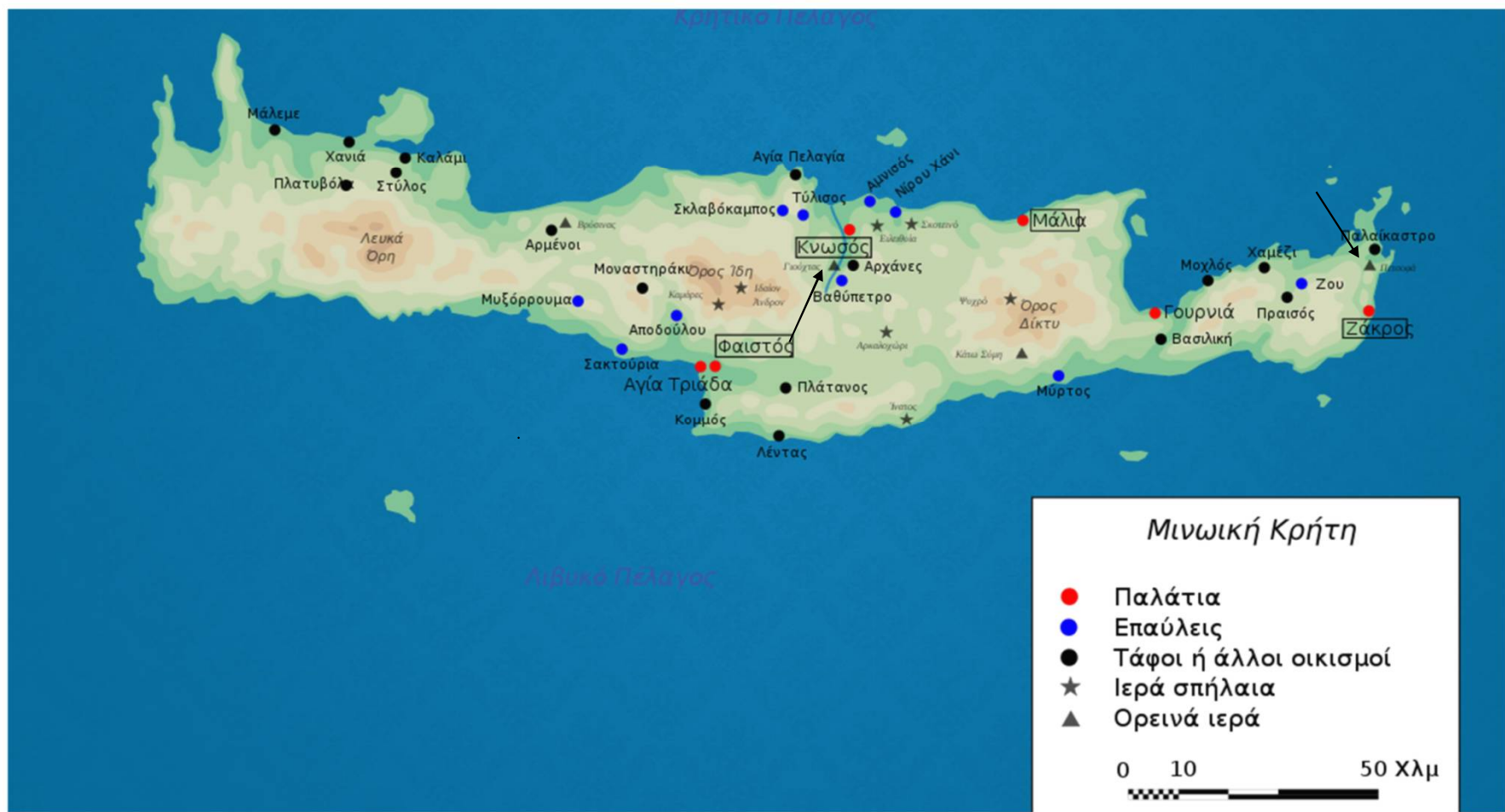
❖ ΚΑΠΕΛΑ

- Το πιο επιβλητικό καπέλο είναι το Α1
- Και το πιο διαδεδομένο και απλό το Γ
- Το κεφάλι με την χρήση του καπέλου αποτελεί το πιο σημαντικό σημείο προβολής την κοινωνικής θέσης της γυναίκας .

ΣΥΡΜΟΙ

- ΣΥΡΜΟΙ: Επαναλαμβανόμενοι και αναγνωρίσιμοι συνδυασμοί των επιμέρους τμημάτων της ενδυμασίας. Είναι 10 και από αυτούς ο πιο επιβλητικός είναι ο πρώτος που συνδυάζει καπέλο Α1, περικόρμιο τύπου Β2, κωδωνόσχημη φούστα και μερικές φορές και ζώνη. Όλοι οι άλλοι συρμοί είναι απλούστερες εκδοχές αυτού του τύπου. Ο απλούστερος και πιο διαδεδομένος είναι ο πέμπτος που συνδυάζει καπέλο τύπου Γ, περικόρμιο τύπου Β1 και κωδωνόσχημη φούστα. Ο πρώτος συρμός βρέθηκε σε ιερά άμεσα συνδεδεμένα με την ανακτορική και αστική κοινωνία και έτσι αντιπροσωπεύει τα χαρακτηριστικά της ελίτ.

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ

- Ο συρμός Α1 βρέθηκα σε δύο μόνο ΙΚ , του Γιούχτα και του Πετσοφά, ιερά που είχαν άμεση επιρροή από ανακτορικό και αστικό κέντρο αντίστοιχα.
- Υπάρχει σύνδεση μεταξύ της υψηλής κοινωνικής θέσης την γυναίκας και της δυνατότητας της να φορά τον συγκεκριμένο συρμό στα διακοινοτικά ιερά προβάλλοντας έτσι την κοινωνική της ταυτότητα και την ομάδα της.
- Σύνδεση της γυναικείας μορφής με τα ιερά και τον θρησκευτικό χώρο.
- Η γυναίκα χρησιμοποιώντας την θέση της στην θρησκεία προβάλλει τον εαυτό της στην κοινωνία.

Μαύρο σιδηρένιο γυναικείο
πλαστικό της πρώτης
εποχής και από ταύτα
σε πρώτο πλάνο
από την εποχή της
από την εποχή της
από την εποχή της
από την εποχή της
από την εποχή της
από την εποχή της

ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

- Η περίοδος από τα τέλη της Παλαιοανακτορικής ως τις αρχές της Νεοανακτορικής.
- Βασικά χαρακτηριστικά αυτής της περιόδου:
 1. Η σταδιακή εγκατάλειψη της χρήσης καπέλων και αντικατάστασης τους από περίτεχνες κομμώσεις στηριζόμενες από ταινίες .
 2. Το περικόρμιο αφήνει σταδιακά το στήθος ακάλυπτο.

ΝΕΟΑΝΑΚΤΟΡΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

- Ευρήματα: σφραγίδες, τοιχογραφίες των ανακτορικών συγκροτημάτων, πήλινα και χάλκινα ειδώλια και αντικείμενα από φαγεντιανή.
- Πλήρης αποδοχή και καθιέρωση του ανακτορικού τρόπου οργάνωσης της κοινωνίας.
- Αυξανόμενος ρόλος των σφραγίδων στην νέο ανακτορικό τρόπο διοίκησης και οικονομίας.
- Εμφάνιση της τοιχογραφίας που αποτελεί μια κατεξοχήν ανακτορική τέχνη.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

- Μεταβολή του κέντρου προβολής από το κεφάλι –καπέλα και κομμώσεις- στην φούστα που πλέον στολίζεται αρκετά.
- Ανάπτυξη της υφαντικής τέχνης.
- Αδυναμία χρήσης του όρου συρμού στην ΝεοΑν λόγω της πληθώρας των ενδυματολογικών τύπων και της διασποράς τους .
- Απουσιάζουν πλήρως τα στοιχεία για την καθημερινή ενδυμασία των ανθρώπων και τον τρόπο ένδυσης των κατώτερων κοινωνικών τάξεων.

ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ

- ❖ Περικόρμιο: χρησιμοποιείται πλέον μόνο ο απλός τύπος του περικόρμιου.
- ❖ Παντελόνι: το μέγεθός του φτάνει συνήθως ως το μέσο την κνήμης, χρήση διακοσμητικών βολάν , είδος εσωτερικού ενδύματος/εσωρούχου και συνδυάζεται με διάφορα ενδύματα.
- ❖ Μονοκόμματο ταινιωτό ένδυμα: κοσμείται με ταινίες σε λοξή και οριζόντια διάταξη.
- ❖ Διαφανή ενδύματα: πληροφορίες από το ακρωτήριο της Θήρας, μπορεί να είναι παντελόνια, μακριά ενδύματα, που φοριούνται πάνω από τα ρούχα.
- ❖ Κασκόλ-Κόμβος: μακρόστενο κομμάτι υφάσματος που απολήγει συνήθως σε κρόσσια και φοριέται συνήθως στον λαιμό.

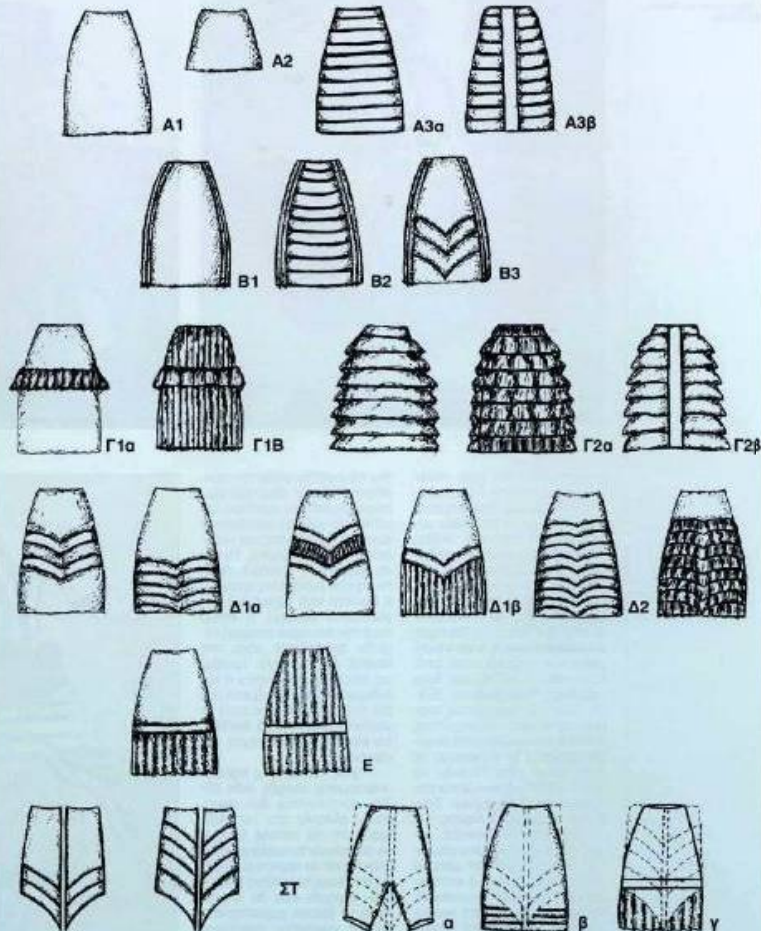
ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ

- ❖ Ζώνη: κυλινδροειδής, πεπλατυσμένη, ταινιωτή και κυρτεπίπεδη, όταν η κεντρική επιφάνεια της είναι επίπεδη ενώ οι κατά μήκος παρυφές της είναι κυρτές.
- ❖ Ποδιά: καλύπτει την περιοχή της περιφέρειας, έχει πεταλόσχημη μορφή, ιδιαίτερη διακόσμηση
- ❖ Καπέλα: κωνικό καπέλο/τιάρα, σε σχήμα ανεστραμμένου κώνου, κυαθοειδές, σκυφωτό, ταινία, μαντήλα
- ❖ Επανωφόρι: από μια απεικόνιση, έχει την μορφή κάπας

ΦΟΥΣΤΑ

- Πλέον αποτελεί το κέντρο προβολής της ενδυμασίας
- Υπάρχουν έξι τύποι και 16 παραλλαγές
- Νέο αγαπητό χαρακτηριστικό της ενδυμασίας είναι το βολάν.
- Σύνδεση μεταξύ της ισχυροποίησης του ανακτορικού συστήματος και την εμφάνιση νέων τύπων φούστας.

ΤΥΠΟΙ ΝΕΟΑΝΑΚΤΟΡΙΚΗΣ ΦΟΥΣΤΑΣ

Σχίμα 2. Α: καθενόσημη Β: ισοσημη Γ: με οριζόντιο βολάν Δ: με συγκλίνοντα βολάν Ε: με κάθετες πτυχώσεις ΣΤ: φέτες - με συγκλίνοντα βολάν. Η φούστα του πίτου ΣΤ έχει τρεις πιθανές παραλλαγές: (α) σε συνδυασμό με παντελόνι (β) σε συνδυασμό με φούστα με οριζόντιες ταινίες ή βολάν (γ) σε συνδυασμό με φούστα με κάθετες πτυχώσεις.

ΦΟΥΣΤΑ ΑΠΟ ΦΛΟΚΙΑΣΤΟ ΥΦΑΣΜΑ Ή ΔΕΡΜΑ ΖΩΟΥ

- Ένδυμα που εμφανίστηκε στην ΠαλAn και συσχετίστηκε με τελετουργικά δρώμενα
- Σταγονόσχημο/απιόσχημο περίγραμμα.
- Πληροφορίες από σφραγιστικές παραστάσεις.
- Φοριόταν και από άνδρες.
- Οι γυναικείες μορφές που φορούν αυτό το ένδυμα παίζουν ενεργό ρόλο στα τελετουργικά δρώμενα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- ❖ Η αλλαγή της οργάνωσης της γυναικείας εμφάνισης κατά την ΝεοΑν εποχή πιθανότατα αντικατοπτρίζει τη μεταβολή της κοινωνικής ταυτότητας της γυναίκας.
- ❖ Η επιλογή της γυναίκας να απομακρύνει το επίκεντρο της εμφάνισης της από το κεφάλι μπορεί να δηλώνει την μείωση της ανταγωνιστικότητας της.
- ❖ Το φαινόμενο του ανταγωνισμού είναι πλέον ορατό μόνο ανάμεσα σε άτομα που ήδη βρίσκονται στους μηχανισμούς εξουσίας και ελέγχου.
- ❖ Όλες σχεδόν οι σκηνές στις οποίες συμμετέχει η γυναίκα είναι θρησκευτικού χαρακτήρα το οποίο πιθανότατα δηλώνει την μεγάλη σημασία των γυναικών της ελίτ στην θρησκεία.

ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΟΥ ΣΤΗΘΟΥΣ ΑΠΟ ΤΟ ΠΕΡΙΚΟΡΜΙΟ

Υποθέσεις:

- ❖ 1. Τονισμός της σημαντικότητας του στήθους που πιθανότατα συνδέεται με την μεταφυσική και θρησκευτική διάσταση της γυναίκας.
- ❖ 2. Μίμηση της ανδρικής γυμνότητας του στήθους. Οι μαστοί μπορεί να έγιναν σύμβολα της σωματικής δύναμης και ικανότητας της γυναίκας και έτσι να βρίσκονται πλέον σε αντιδιαστολή με τους ανδρικούς μυώνες.
- ❖ 3. Προσπάθεια ένωσης των φύλων με χρήση κοινών ενδυματολογικών χαρακτηριστικών (ταινία κόμμωσης, διαχείριση των μαλλιών, απομάκρυνση των καπέλων)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ❖ Στεφανή Ε. *“Η γυναικεία ενδυμασία στην ανακτορική Κρήτη”*, Αρχαιολογία και Τέχνες, 2002, σελ. 19-29
- ❖ Στεφανή Ε. *“Η γυναικεία ενδυμασία στην ανακτορική Κρήτη”*, Θεσσαλονίκη, 2013, εκδόσεις ΖΗΤΗ, Αρχαιολογικό Ινστιτούτο Μακεδονικών και Θρακικών Σπουδών Δημοσιεύματα αρ. 14.
- ❖ Μπολώτη Σ. *“Υφάσματα και ενδύματα σε τελετουργίες της ύστερης εποχής του χαλκού στον Αιγαιακό χώρο: λειτουργία και συμβολισμοί”*, Πανεπιστήμιο Κρήτης, 2016.
 - > <https://freader.ekt.gr/eadd/index.php?doc=45218#p=6>
- ❖ Jones B. *“Ariadne’s Threads: The Construction and Significance of Clothes in the Aegean Bronze Age (Aegeum)”*, Peeters, 2015.
- ❖ Treuil R., Darcque P., Poursat J., Touchais G. *“Οι Πολιτισμοί του Αιγαίου κατά την Νεολιθική και την Εποχή του Χαλκού”*, Καρδαμίτσας, Αθήνα, 2015.